

Muren från insidan.
Kalkstenspartiet
övergår till sandsten
i murens förlängning.

Den nya kalksstenen är
gråbrun Borghamnskalk-
sten och Röd Jämtland.

All ny sten har bearbetats
på samma sätt som originalet.

Det yttre skalet i Roslagssandsten är i gott skick.

Wallenbergs ansiktslyft

Wallenbergs mur vid Stockholms stadshus har genomgått en omfattande restaurering. Drygt 200 nya bitar kalksten har satts på plats inför 100-årsjubileet av Ragnar Östbergs mästerverk.

TEXT & FOTO PETER WILLEBRAND

INFÖR STADSHUSETS JUBILEUM fick stenkonsulten och byggnadsantikvarien Mikael Traung i uppdrag att göra en inventering av naturstenen i Stadshusparken. Den visade att hundra år av skiftande klimat och det utsatta läget vid Riddarfjärden satt sina tydliga spår.

– Wallenbergs mur var mest drabbad. Stora delar av det inre skalets kalksten var kraftigt vittrad och vissa stenar hade förskjutits från sitt läge. Murens nordvästra hörn hade satt sig och lutade utåt. Roslagssandstenen i det yttre skalet och delarna i Kolmårdsmarmor var däremot i gott skick, säger Mikael Traung.

Efter inventeringen bestämdes bland annat att drygt 200 bitar av den vittrade kalkstenen skulle bytas ut mot nyttillverkade bitar i gråbrun Borghamnskalksten och kalkstenen Röd Jämtland.

Dessutom behövde stora partier av muren fogas om, och löst material i kärnan skulle rensas bort och muras om.

STADSHUSETS ARKITEKT Ragnar Östberg hade från början storslagna planer för flera fontäner i stadshusparken, berättar Mikael Traung.

– Han fick ompröva och skala ned, men med Wallenbergs mur blev det i alla fall en murad inramning.

Den U-formade muren är uppförd som en skalmur med ett yttre skal av Roslagssandsten i nubbstensformat och ett inre med större partier av grå och röd orthocerkalksten. Det är där bitar nu har ersatts. Kalkstenspartierna är i form av flera skift med profilerade bitar som omger ett skift av stående speglar.

Muren är omgiven av postament i Kolmårdsmarmor. Även delar av det inre skalets långsidor mot parken är klädda med Roslagssandsten.

ATT MUREN KALLAS för Wallenbergs mur har en historisk förklaring.

– Kalkstenen var redan från början ett återbruk. Den kommer från Barclayska huset vid Kungsträdgården som revs 1915 för att ge plats åt Thulehuset.

Barclayska huset hade varit Wallenbergsfärens grundares – bankmannen André Oscar Wallenberg – privatbostad. Kalkstenen till muren vid Stadshuset togs från husets sockel.

Den nya stenen till restaureringen be-

ställdes i en och samma tjocklek, vilket betydde att murens kärna behövde bearbetas och anpassas för att den nya stenen skulle kunna monteras i rätt liv.

– All ny sten har huggits på samma sätt som den ursprungliga, plana ytor har lågerhuggits och profilerade delar och skråkanter har behuggits med bredmejsel, säger Mikael Traung.

RESTAURERINGEN INLEDDES 2022 och avslutades våren 2023.

– Fontänhuvudet av Kolmårdsmarmor sparades och passades in i en ny kalkstenspegel.

Arbeten på stadshuset ställer alltid höga krav tekniskt och antikvariskt, liksom på entreprenörer och leverantörer.

– Resultatet har blivit mycket bra, som projekt betraktat har det i praktiken genomförts helt enligt den ursprungliga arbets- och materialbeskrivningen som togs fram hösten 2021. ■

Projekt: Wallenbergs mur, Kvarteret Eldkvarnen 1, Stockholm.

Beställare: Fastighetskontoret i Stockholms stad.

Stenentreprenör: Bruk Lager & Lager, Marmor & Granit.

Stenleverantör: Borghamnsten, Sjöström Stenförädling.

Stenkonsult: Mikael Traung.